

Nr 144.

Av herr Rosén, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av hushållningssällskapen.

Det förslag till hushållningssällskapens omorganisation, som förelagts riksdagen för yttrande, synes i några avseenden böra underkastas ändring.

I § 7 föreskrives, att motion skall väckas senast 45 dagar före sammanträdet början för att kunna upptagas till behandling. Denna motionstid synes vara onödigt lång. Inom landstingen, där ärendena äro både flera och större än inom hushållningssällskapen, är motionstiden 20 dagar. Om motionstiden bestämmes till 30 dagar, och den i § 6 bestämda tiden för handlingarnas utsändande till ombuden och förvaltningsutskottets ledamöter fastställles till minst 10 dagar, har förvaltningsutskottet 20 dagar för avgivande av yttrande över motionerna och för tryckning, vilken tid torde vara fullt tillräcklig. Utsändas handlingarna så sent, som i stadgeförslaget medgives, kunna inom de nordligaste länen de avlägset boende ombuden icke erhålla handlingarna förrän vid ankomsten till sammanträdesorten, vilket ej torde vara till gagn för ärendenas behandling.

I § 10 stadgas, att hushållningssällskap ej må fatta beslut, därest icke minst två tredjedelar av de röstberättigade — d. v. s. de valda ombuden och förvaltningsutskottets medlemmar — äro närvarande. I de hushållningssällskap, som redan tillämpa ombudssystemet, har det visat sig, att flera ombud uteblivit och att ej heller suppleanter inställt sig. Det är därför icke uteslutet att sammanträde, som utlysts, vid något tillfälle ej är beslutsmässigt. Inträffar detta, så skall sammanträdet ajourneras till viss bestämd dag, därvid tillstädeskommande röstberättigade avgöra oavgjorda ärenden. Till detta fortsatta sammanträde skall ordföranden låta skriftligen kalla ombud och förvaltningsutskottets ledamöter. Åtminstone för de nordliga

länen skulle detta medföra högst betydande kostnader, ifall ombuden ånyo bege sig till sammanträdet. Och om de ej resa, så kunna ärendena komma att avgöras av betydligt färre röstberättigade än de som voro närvarande, då första sammanträdet måste avbrytas därför att det var för fåtaligt besökt. Nyligen har riksdagen för sin del bestämt, att stadsfullmäktige äro beslutsmässiga även om blott en mer än hälften av antalet ledamöter äro närvarande. Uppenbarligen är det svårare att samla två tredjedelar av antalet representanter från ett helt län än från en stad. Härtill kommer, att stadsfullmäktige hava beskattningsrätt, som hushållningssällskapen sakna, varav följer, att de beslut, som fattas inom stadsfullmäktige, kunna för befolkningen inom staden hava större betydelse än hushållningssällskapens beslut för dem som därav beröras. Även inom kommunalfullmäktige fordras ju blott, att en mer än hälften av antalet ledamöter är närvarande. Det vill synas som om det under sådana förhållanden vore fullt betryggande, att hushållningssällskapen äro beslutsmässiga om »minst hälften» av de röstberättigade äro närvarande.

Föreskriften om två tredjedelars majoritet för vissa beslut innebär, att i ett hushållningssällskap med 52 röstberättigade, därav 12 ledamöter av förvaltningsutskottet, 34 ombud ej skulle kunna få sin vilja igenom, ifall allenast 6 ombud stödjade förvaltningsutskottet. Verkningarna härav torde bliva, att ombuden snart nog finna det meningslöst att deltaga i dessa sammanträden, då förvaltningsutskottet har de allra största utsikter att i varje betydande fråga bestämma utgången. Jag föreslår därför att alla frågor måtte avgöras genom enkel majoritet.

I § 16, 1 mom. talas om »valförrättare», men huru denne skall utses, angives ej.

Bestämmelsen i 16 § 3 mom. om omval, därest vid ombudsvalet ingen erhållit mer än hälften av avgivna röster, torde icke komma att visa sig ändamålsenlig. Alltför ofta återkommande valförrättningar hava icke ökat intresset för valen, och om hushållningssällskapets ledamöter inom vissa valkretsar skola förrätta ombudsval två gånger å rad, så kommer tillslutningen åtminstone till den senare förrättningen att bliva ringa. Erfarenheterna från dylika ombudsval inom Västerbottens län visa, att på många håll deltagandet i valen varit långt ifrån så allmänt som man kunnat önska. Lämpligast vore, om dessa förrättningar så förenklades, att hushållningssällskapets område indelades i enmanskretsar, och att den som fått de flesta rösterna förklarades vald.

Enligt § 17 skall inom förvaltningsutskottet beredas plats för en av

Kungl. Maj:t utsedd ledamot. Syftet därmed anges vara att »tillgodose det allmännas intresse vid användningen av statens anslag till sällskapen för därmed avsedda ändamål». Med samma fog kunde ju krävas, att vederbörande landsting, som anslagit medel, också blevo representerat i förvaltningsutskottet. Emellertid torde skälet för ett sådant yrkande vara lika svagt grundat som förslaget att staten skall vara företrädd. Statens kontroll torde kunna utövas av den revisor, som utses av länsstyrelsen, liksom landstingets kontroll utövas av den landstingsvalde revisorn. Jag hemställer därför, att bestämmelsen om en av Kungl. Maj:t utsedd ledamot måtte utgå.

Slutligen tillåter jag mig föreslå sådan ändring av bestämmelserna, att staten skall bestrida kostnaderna för reseersättning och dagtraktamente till de röstberättigade, som deltaga i hushållningssällskaps ordinarie årssammanträde. Såsom skäl för detta yrkande vill jag erinra om, att på grund av de långa avstånden och de svåra kommunikationsförhållandena de nordligaste länens hushållningssällskap, som äro de minst bärkraftiga, komma att bliva väsentligt mera betungade än andra hushållningssällskap, därest sällskapen skola bestrida dessa kostnader. För att förebygga, att sällskapens sammanträden onödigtvis förlängas, torde kunna bestämmas, att dagtraktamente utgår för högst två sammanträdesdagar i stället för i § 22 angivna tre dagar.

På grund av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte i sitt yttrande över förslaget till kungörelse med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation föreslå ovan angivna förändringar.

Stockholm den 29 mars 1922.

Gustav Rosén.

